

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ**

**“ИҚТИСОДИЁТ” ФАКУЛЬТЕТИ
“САНОАТ ИҚТИСОДИЁТИ” КАФЕДРАСИ**

**“ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МАҲСУЛОТЛАРИ
РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ОШИРИШДА ХАЛҚАРО
СТАНДАРТЛАРНИ ЖОРИЙ ЭТИШ:
МУАММО ВА ЕЧИМЛАР”
МАВЗУСИДАГИ**

**РЕСПУБЛИКА
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАНИ**

**ИЛМИЙ МАҚОЛАЛАР ВА
МАЪРУЗА ТЕЗИСЛАРИ ТЎПЛАМИ
(2018 йил 18 декабр)**

ТОШКЕНТ-2018

91.	С. Байжанов, Қ. Данияров	Кластерли ёндошув – иқтисодий ўсиш омили.....	233
92.	Н. Ражабов Г. Бекмуродова	Инвестицион муҳит жозибадорлигини таъминлаш ва самарали бошқариш йўналишлари тадқиқи хусусида	235
93.	Ҳ. Ҳақимов	Яшил иқтисодиётни ифодаловчи кўрсаткичлар тизими.....	237
94.	А. Ibodullayev, В. Mansurov	Iqtisodiyotning real sektori korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish.....	241
95.	М. Марупова, Х. Қосимова	Узум етиштириш ва унинг рақобатбардошлигини ошириш омиллари.....	242
96.	Д. Юсупова, М. Азизуллаев	Тўқимачилик ва енгил саноат тармоғи рақобатбардошлигини оширишнинг асосий йўналишлари.....	244
97.	В. Vozorov, N. Qudratova	Qishloq xo'jaligini moderniztsiya qilish orqali mahsulot raqobat bardoshligini oshirish yo'llari.....	245
98.	И. Махкамов, О. Казаков, Р. Хожиматов	Қишлоқ хўжалигида фойдаланилмаётган ички имкониятларни ҳаракатга келтириш масалалари.....	247
99.	О. Казаков, Л. Убайдуллаев	Қишлоқ хўжалигида самарали агрокластерларни шакллантиришнинг долзарб масалалари.....	250
100.	М. Olimov, U. Amirqulov	Raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishga asoslangan iqtisodiyotni rivojlantirish orqali aholi bandligini ta'minlash muammolari.....	252
101.	Г. Абдилақимов Г. Бекмуродова	Инвестиционная привлекательность регионов как фактор их конкурентоспособности.....	256
102.	М. Гаппарова	Повышение конкурентоспособности продукции на международном рынке.....	260
103.	Д. Рўзиева	Инновацияга йўналтирилган иқтисодиётни шакллантиришда кичик бизнес субъектларининг ўрни....	262
104.	А. Яхшимуратова	Ўзбекистон иқтисодиётига инвестицияларни жалб қилиш ва самарадорлигини ошириш йўллари.....	265
105.	И. Алимов, Ш. Хасанова	Ўзбекистонда реал секторни молиялаштиришда молия-саноат гуруҳларини жорий этишнинг истиқболлари.....	268
106.	И. Хотамов, Ў. Турсунова	Особенности развития конкуренции на рынке финансовых услуг.....	271
107.	М. Бауетдинов	Корхоналарнинг инвестицион харажатларини молиялаштиришнинг айрим долзарб масалалари.....	273
108.	И. Тоймухамедов, Л. Хайдарова	Ўзбекистон Республикасида қишлоқ хўжалик корхоналарини молиявий ресурслар билан таъминлаш вазифалари.....	274
109.	С. Расулова, А. Ибодуллаев	Хорижий инвестициялар тадбиркорликни ривожлантиришнинг муҳим омили.....	278
110.	Г. Karabayeva	Korxonalarni rivojlantirishning investitsion usullari.....	279
111.	М. Olimov, L. O'roqova	Innovatsion iqtisodiyot va uning mamlakat rivojlanishidagi o'rni.....	281
112.	У. Юлдошев, К. Акрамов	Инвестиция сиёсати ва унинг самарадорлигини ошириш йўллари.....	284

оширилиши катта самара олинишига сабаб бўлади ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларимизнинг рақобатбардошлилик даражасини оширишга олиб келади. Ушбу масалаларнинг ечими қишлоқ хўжалигида агрокластерларни ташкил этиш билан амалга оширилиши мумкин. Бунда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш, қайта ишлаш ва сақлаш, истеъмолчиларга сифатини бузмаган ҳолда етказиб бериш имконияти туғилади ва бу катта самара олинишига ҳамда мамлакат ялпи ички маҳсулотининг ортишига туртки беради.

О. Казаков - и.ф.н., доц., НамМТИ
Л. Убайдуллаев - и.ф.н., доц., НамМТИ

Қишлоқ хўжалигида самарали агрокластерларни шакллантиришнинг долзарб масалалари

Бугунги кунда мамлакат иқтисодиёти ривожига энг муҳим масалалардан бири аҳолининг ортиб бораётган эҳтиёжларни тўлароқ қондириш масаласи ҳисобланади. Аҳоли томонидан истеъмол қилинаётган маҳсулотларга, жумладан, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларига бўлган талаб йилдан-йилга ўсиб боради. Бу талабни тўлақонли равишда қондириш учун қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини кўпроқ етиштириш билан биргаликда, етиштирилган ҳосилни қайта ишлаш ва узоқ вақт сифатини бузмаган ҳолда сақлаш ҳам зарурдир. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш, узоқ вақт мобайнида сифатини бузмаган ҳолда сақлаш ва аҳолини улар билан бир текис таъминлаш бугунги кундаги долзарб масалалардан ҳисобланади. Бу масала жуда катта ижтимоий-иқтисодий аҳамиятга эгадир. Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг 2017-2021 йилларга мўнжалланган Ҳаракатлар стратегиясида ҳам бу масаланинг долзарблиги алоҳида таъкидланган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида” ги Фармонида қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш, сақлаш ва чуқур қайта ишлаш масалаларига катта эътибор қаратилади. Ҳозирги вақтда юртимизда 51 фоиздан зиёд аҳоли қишлоқ жойларда яшайди. Бироқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг мамлакат ялпи ички маҳсулотидаги улуши 17 фоиздан ортмаслигини Президентимиз ўзларининг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига мурожаатномаларида таъкидлаб ўтдилар. Ушбу мурожаатномада мамлакатимизда аграр соҳа маҳсулотларини қайта ишлаш хажми 10 фоизга ҳам етмаслиги, холбуки, ривожланган мамлакатларда бу кўрсаткич 50 фоиздан ортиқроқни ташкил этиши кўрсатиб ўтилди. Бу борада мамлакатимизда мева-сабзавот етиштириш ва уларни сақлашга аҳамият қаратиш зарурлиги белгиланди. Табиат томонидан берилган неъматларни сақлаш муҳим аҳамиятга эгадир ва барча мутахассисларнинг вазифасидир.

Мамлакатимизда иқтисодиёт ривожининг кейинги йилларида қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштиришни кўпайтириш билан биргаликда уларни чуқур қайта ишлаш ва сақлаш масалаларига эътибор қаратилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 6 январдаги “2017-2018 йилларда мева-сабзавот маҳсулотларини қайта ишлашни янада чуқурлаштириш ва уларни сақлаш бўйича қувватларни барпо этишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-2716 сонли қарорида мамлакатимизда мева-сабзавотчилик тармоғини янада ривожлантириш йўналишидаги масалалар кўриб чиқилиб, мева-сабзавот маҳсулотларини қайта ишлашни янада чуқурлаштириш ва уларни сақлаш бўйича янги қувватларни барпо этиш ҳамда самарадорлигини ошириш бўйича чора-тадбирлар

белгиланди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 6 январдаги “Мева-сабзавот, картошка, полиз маҳсулотлари ва узумни харид қилиш ва улардан фойдаланиш тизимини такомиллаштиришга доир кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-2717 сонли қарорида мамлакатимизда мева-сабзавот, картошка, полиз маҳсулотлари ва узумни етиштириш йўналиши самарадорлигини ошириш ва уларни харид қилиш ҳамда фойдаланиш тизимини такомиллаштириш бўйича чора-тадбирлар белгиланган.

Қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг олдида турган ушбу долзарб масаланинг ечими қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш билан бир қаторда етиштирилган ҳосилни сақлаш ва қайта ишлашни ҳам самарали тарзда ривожлантиришни талаб этади. Агрокластерлар худди шу масала билан шуғулланадиган инфратузилмадир. Агрокластер – қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқариш, қайта ишлаш ва сотиш жараёнларини ягона бир занжирга бирлаштирувчи, юқори технологик инновациялардан фойдаланиш билан бир қаторда, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ички ва ташқи бозорларда рақобатбардошлигини ошириш, қишлоқ ҳудудларида инфратузилма мажмуини шакллантириш ва ривожлантириш, аҳоли бандлиги даражаси ва даромадларини ошириш ҳамда келажакда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари сифати ва экологик муҳитни яхшилашда фаолият юритадиган хўжалик юритиш субъектларидан таркиб топиши мумкин. Агрокластерлар қишлоқ хўжалигида маҳсулотлар етиштириш, қайта ишлаш ва сотишни шунчаки кўшиб олиб боришнигина назарда тутмайди. Агрокластерлар бу ишларни амалга оширишда мутлақо янги турдаги тизим бўлиб, уларда юқори технологик инновациялардан фойдаланиш билан бир қаторда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ички ва ташқи бозорларда рақобатбардошлилигини ошириш ҳамда ушбу маҳсулотлар етиштириладиган ва қайта ишланадиган ҳудудларда экологик муҳитни яхшилашга эришилади. Агрокластерларни жорий этиш орқали қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш, сақлаш ва қайта ишлаш жараёнларида уларнинг сифати бузилишининг олдини олинади. Қишлоқ хўжалигида агрোকластерларни жорий этиш орқали маҳсулотларни ташиш ва сақлаш жараёнларига хизмат қиладиган инфратузилма тизими шаклланади.

Ўзбекистон иқтисодиётининг мустаҳкамлиги кўп жиҳатдан унинг ҳудудларининг жаҳон бозоридаги рақобатбардошлик қобилятига боғлиқ, уларни ижтимоий иқтисодий ривожланишига янгича ёндашишига боғлиқдир. Ҳудудларнинг рақобатбардошлигининг ошиши кўпгина давлатлар учун иқтисодий устуворлик касб этади, шу жумладан мамлакатимизда ҳам ҳудудларнинг ривожланишига, уларнинг рақобатбардошлилигини орттиришга алоҳида аҳамият берилмоқда. Ҳудудларнинг рақобатбардошлилигини оширишнинг муҳим ҳамда замонавий йўналишлари ичида қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш, сақлаш ва қайта ишлаш жараёнларини қамраб олувчи агрোকластерни ташкил этиш ва уларнинг самарали фаолиятини йўлга қўйиш ҳам мавжуд бўлиб, бу йўналиш аҳолини қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари билан таъминлашда ҳамда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини экспорт қилишда юқори самарали ҳисобланади.